

ที่ ศก ๐๐๐๙/๒๕๖๕๑

ศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ
ถนนเทพา ศก ๓๓๐๐๐

๕ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง เตือนการระบาดของโรคไหม้ข้าว เพลี้ยไฟ และเพลี้ยกระโดดหลังขาว

เรียน นายอำเภอทุกอำเภอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ประกาศกรมการข้าว ฯ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. คำแนะนำการป้องกันกำจัดโรคไหม้ข้าว เพลี้ยไฟ และเพลี้ยกระโดดหลังขาว จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดศรีสะเกษ ได้รับแจ้งจากกรมการข้าว ด้วยปัจจุบันได้เกิดการระบาดของโรคไหม้ข้าว พบพื้นที่การระบาด จำนวน ๑๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพะเยา ขอนแก่น อุดรธานี สกลนคร หนองบัวลำภู เลย มหาสารคาม นครราชสีมา สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี บึงกาฬ จันทบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๔๕,๘๗๒ ไร่ การระบาดของเพลี้ยไฟ พบพื้นที่การระบาด ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัด อุดรดิตถ์ หนองบัวลำภู มุกดาหาร และจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๑,๔๙๑ ไร่ และจากการรายงานของศูนย์วิจัย ข้าวเชิงรวย พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในระยะตัวอ่อนและตัวเต็มวัยในนาข้าว และเนื่องด้วย สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จึงมีโอกาที่จะมีการอพยพของเพลี้ยกระโดดหลังขาว เข้ามาเพิ่มเติมในการปลูกข้าว กรมการข้าวจึงได้จัดทำประกาศเตือนภัยการระบาดของโรคไหม้ข้าว เพลี้ยไฟ และเพลี้ยกระโดดหลังขาว เพื่อแจ้งเตือน ให้เกษตรกรในจังหวัดที่พบการระบาดและพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดทราบ

จังหวัดศรีสะเกษ พิจารณาแล้ว เพื่อเป็นการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรู ข้าวดังกล่าว จึงขอให้อำเภอดำเนินการ ดังนี้

๑. สืบสวนติดตามสถานการณ์ของโรคไหม้ข้าว เพลี้ยไฟ เพลี้ยกระโดดหลังขาว และศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง
๒. ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเฝ้าระวังและหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และประชาสัมพันธ์ คำแนะนำการป้องกันกำจัดโรคไหม้ข้าว เพลี้ยไฟ เพลี้ยกระโดดหลังขาว และศัตรูข้าวทุกชนิด ให้เกษตรกรทราบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการระบาดในพื้นที่
๓. รายงานสถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวทุกชนิด ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดทราบทุกวัน อังคารของสัปดาห์

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งให้เกษตรกรอำเภอดำเนินการต่อไปด้วย จักขอขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นายสว่าง กาสพัฒน์)

สำนักงานเกษตรจังหวัด
กลุ่มอารักขาพืช
โทร. ๐-๔๕๖๑-๕๗๘๓
โทรสาร ๐-๔๕๖๑-๒๕๖๔

เกษตรจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ

ประกาศกรมการข้าว

เรื่อง เตือนภัยการระบาดของโรคไหม้ข้าว เพลี้ยไฟ และเพลี้ยกระโดดหลังขาว

ด้วยปัจจุบันได้เกิดการระบาดของโรคไหม้ข้าว จากรายงานสถานการณ์ภัยพิบัติด้านการเกษตร ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร ระหว่างวันที่ ๓๐ กรกฎาคม - ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓ พบพื้นที่ระบาด จำนวน ๑๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพะเยา ขอนแก่น อุดรธานี สกลนครหนองบัวลำภู เลย มหาสารคาม นครราชสีมา สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี บึงกาฬ จันทบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๔๕,๘๗๒ ไร่ การระบาดของเพลี้ยไฟ พบพื้นที่ระบาด ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู มุกดาหาร และจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๑,๔๙๑ ไร่ และจากรายงานของศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย พบการเกิดโรคไหม้ข้าว ในแปลงนาเกษตรกรตำบลทานตะวัน ตำบลเจริญเมือง ตำบลสันมะเค็ด ตำบลเวียงห้า อำเภอพาน ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย และตำบลทุ่งก่อ ตำบลดงมหาวัน และตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย และพบการระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในระยะตัวอ่อน และตัวเต็มวัยสูงกว่าระดับเศรษฐกิจในนาหว่าน (๑ ตัวต่อต้น) ในพื้นที่อำเภอเมือง เฉลี่ย ๓.๘๐ ตัวต่อต้น ในแปลงสำรวจอำเภอเทิง เฉลี่ย ๐.๖๐ ตัวต่อต้น รวมถึงในแปลงสำรวจอำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงชัย อำเภอพาน และศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย แต่พบจำนวนต่ำกว่าระดับเศรษฐกิจในนาปักดำ (๑๐ ตัวต่อกอ) พบตัวอ่อนและตัวเต็มวัย เฉลี่ย ๐.๔๐ - ๒.๕๕ ตัวต่อกอ แม้ว่าจำนวนเพลี้ยกระโดดหลังขาวในบางพื้นที่มีจำนวนต่ำกว่าระดับเศรษฐกิจ แต่เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จึงมีโอกาที่จะมีการอพยพของเพลี้ยกระโดดหลังขาว เข้ามาเพิ่มเติมในการปลูกข้าว ดังนั้น กรมการข้าวจึงขอแจ้งเตือนภัยให้เกษตรกรทุกภาคเพื่อทราบ และขอให้เกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวได้เฝ้าระวังและดูแลแปลงอย่างใกล้ชิดปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการ รายละเอียดตามเอกสารคำแนะนำการป้องกันโรคไหม้ข้าวที่แนบมาพร้อมนี้

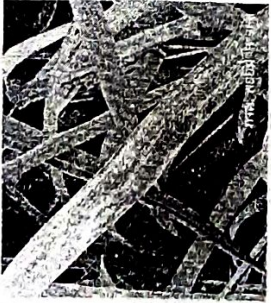

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายสุตสาคร ภัทรกุลนิษฐ์)

อธิบดีกรมการข้าว

คำแนะนำการป้องกันกำจัดโรคไหม้ข้าว เพลี้ยไฟ และเพลี้ยกระโดดหลังขาว

เอกสารแนบท้ายประกาศกรมการข้าว เรื่อง เตือนภัยการระบาดของโรคไหม้ข้าว เพลี้ยไฟ และเพลี้ยกระโดดหลังขาว ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2563

ลักษณะ	ลักษณะการทำลาย	คำแนะนำในการป้องกันกำจัด	หมายเหตุ
<p></p> <p>โรคไหม้ (Blast Disease) พบทุกภาคในประเทศไทย ในข้าวนาสวน ทั้งนาปีและนาปรัง และข้าวไร่</p> <p>สาเหตุ เชื้อรา <i>Pyricularia oryzae</i> C. Nara (Syn. <i>Magnaporthe oryzae</i> B.C. Couch)</p> <p>พบมากในนาฝน เขตภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้</p>	<p> </p> <p>ลักษณะอาการของโรค</p> <p>ระยะกล้า ใบมีแผลจุดสีน้ำตาลคล้ายครก มีสีเทาๆตรงกลางแผล ความกว้างของแผลประมาณ 2-5 มิลลิเมตร และความยาวประมาณ 10-15 มิลลิเมตร แผลสามารถขยายลุกลามและกระจายทั่วบริเวณใบ ถ้าโรครุนแรงกล้าข้าวจะแห้งเหี่ยวตาย อาการคล้ายถูกไฟไหม้</p> <p>ระยะแตกกอ ออกทรงใบได้ทั่วไป ข้อต่อของใบ และข้อคอของกล้าต้นขนาดแต่ละจะใหญ่กว่าที่พบในระยะกล้า แผลถูกถามติดต่อกันได้ที่บริเวณข้อต่อใบจะมีลักษณะแผลคล้ายสีน้ำตาลคล้าย และมักหลุดงอกกาบใบเสมอ</p> <p>ระยะออกรวง (โรคไหม้คอรวง หรือ โรคเน่าคอรวง) ถ้าเข้าเพียงเริ่มให้รวง เมื่อถูกเชื้อราเข้าทำลายเมล็ดจะลีบหมด แต่ยังเป็นโรคคอรวง ข้าวแก่ใกล้เก็บเกี่ยว จะปรากฏรอยแผลคล้ายสีน้ำตาลที่บริเวณคอรวง ทำให้ประสิทธิภาพ รวงข้าวร่วงหล่นเสียหายมาก</p>	<p>การป้องกันกำจัด</p> <p>1) ใช้พื้นที่ก่อนข้างด้านทานโรค เช่น ภาคกลาง ใช้พันธุ์สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 ปราจีนบุรี 1 พลายงาม ข้าวเจ้าหอม พิชญ์โลก 1 กข31 กขร7 และ กข43 (อ่อนแอต่อโรคไหม้โอไรเดทจากจังหวัดพินธุโย) เป็นต้น</p> <p>ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้พันธุ์สุรินทร์ 1 เมษวุดล 2 เหนียวเพชร ถิ่นป่าแดง 1 ทางอี 71 ภูเมืองหลวง ชาวโป่งไคร้ นารี พันธุ์ข้าวเหนียว เช่น กข18 กข20 และ กข22 พันธุ์ข้าวเจ้า ได้แก่ กข33 กข69 (ทับทิมชุมแพ) กข83 (มะลิดำหนองคาย 62) และชัยนาท1 ภาคใต้ เช่น ดอกพะยอม</p> <p>ข้อควรระวัง : ข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 60 และชัยนาท 1 ที่ปลูกในภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ผลของการรุนแรงในบางพื้นที่ และบางปี โดยเฉพาะเมื่อสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย เช่น ฝนพรั หรือหมอก น้ำค้างจืด อากาศเย็น ใต้ภูเขาเกินความจำเป็น หรือเป็นดินหลังน้ำท่วม</p>	<p>- เกษตรกรต้องหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดของโรคใหม่ ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมการข้าว</p>

ลักษณะ	ลักษณะการทาส	ตำแหน่งในการปิดกั้นกักขัง	หมายเหตุ
	<p>การพรางบวม</p> <p>การรวมตัวกันของโรคในสภาพแวดล้อมที่หนาแน่น ทำให้สามารถเข้าถึงผู้ติดเชื้อได้ง่าย</p> <p>การพรางบวม เป็นการพรางตัวในลักษณะที่คล้ายคลึงกับโรคในสัตว์ชนิดอื่น</p> <p>การพรางบวม เป็นการพรางตัวในลักษณะที่คล้ายคลึงกับโรคในสัตว์ชนิดอื่น</p> <p>การพรางบวม เป็นการพรางตัวในลักษณะที่คล้ายคลึงกับโรคในสัตว์ชนิดอื่น</p> <p>การพรางบวม เป็นการพรางตัวในลักษณะที่คล้ายคลึงกับโรคในสัตว์ชนิดอื่น</p>	<p>2) ส่วนบนสุดของปีกในสัตว์ที่พบโดยทั่วไป 15-20 กิโลเมตร ได้ ความเร็วในการบินที่รวดเร็ว</p> <p>ลักษณะการเคลื่อนที่ ไม่ควรใช้ปีกในบริเวณสูง</p> <p>เมื่อไป ถึงสูงถึง 50 กิโลเมตร ใช้ ปีก ที่แข็งแรง (ลักษณะ)</p> <p>ลักษณะ 200%</p> <p>3) คุณสมบัติพิเศษที่ได้ จากการปิดกั้นกักขังที่รวดเร็ว เช่น</p> <p>โรค ไซนัสอักเสบ อากาศไม่ชื้น การรับความชื้น</p> <p>โรคหลอดลมอักเสบ (ใช้คุณสมบัติพิเศษ ในการปิดกั้นกักขัง)</p> <p>สารพิษจากการทำงานของต่อมไร้ท่อ</p> <p>4) ในทางกลับกัน โรคระบบหายใจของมนุษย์ โรค</p> <p>ในสัตว์ปีก 5. ลักษณะพิเศษของสัตว์ปีก การเคลื่อนที่</p> <p>การปิดกั้นกักขังที่รวดเร็ว เช่น โรค ไซนัสอักเสบ อากาศ</p> <p>ไม่ชื้น สัตว์ปีกที่ป่วย โรค ไซนัสอักเสบ สัตว์ปีกที่ป่วย</p> <p>เมื่อใช้ปีก ในขณะบิน โรค สัตว์ปีก ที่ป่วย</p>	

ลักษณะ	ลักษณะการทำลาย	คำแนะนำในการป้องกันกำจัด	หมายเหตุ
<p>เพลี้ยไฟ (rice thrips)</p> <p>ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Stenchaetothrips Biformis</i> (Bagnall) วงศ์ : Thripidae</p> <p>อันดับ : Thysanoptera</p> <p>เป็นแมลงจำพวกปากดูด ขนาดเล็กลำตัวยาวประมาณ 1-2 มิลลิเมตร มีทั้งชนิดมีปีกและไม่มีปีก ตัวเต็มวัยมีสีดำ ตัวอ่อนสีเหลืองอ่อน ตัวเต็มวัยวางไข่ในเนื้อเยื่อของใบข้าว ระยะไข่นาน 3 วัน ตัวอ่อน มี 2 ระยะ ตั้งแต่ตัวอ่อนถึงตัวเต็มวัยใช้เวลานานประมาณ 15 วัน</p>	 <p>ลักษณะการทำลาย</p> <p>เพลี้ยไฟทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยจะทำลายข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบข้าวที่ยังอ่อน โดยอาศัยอยู่ตามซอกใบที่ถูกทำลายปลายใบจะเหี่ยวขอบใบจะม้วนเข้าหากกลางใบและอาศัยอยู่ในใบที่ม้วนนั้น ใบข้าวที่ถูกทำลายส่วนใหญ่มารดพื้นตัวเองได้ ถ้าการระบาดไม่รุนแรง พบทำลายข้าวในระยะกล้าหรือหลังปักดำ 2-3 สัปดาห์โดยเฉพาะในอากาศร้อน แห้งแล้ง ฝนทิ้งช่วงนานติดต่อกัน หรือสภาพนาข้าวที่ขาดน้ำ ถ้าระบาดมากๆ ทำให้ต้นข้าวแห้งตายได้ทั้งแปลง แต่ถ้าฝนตกหนักก็สามารถชะตัวเพลี้ยไฟให้หลุดจากต้นข้าวได้ พบทำลายข้าวในระยะกล้าหรือหลังปักดำ 2-3 สัปดาห์ โดยเฉพาะในอากาศร้อนแห้งแล้งหรือฝนทิ้งช่วงนานติดต่อกันหรือสภาพนาข้าวที่ขาดน้ำถ้าระบาดมากๆ ทำให้ต้นข้าวแห้งตายได้ทั้งแปลง</p> <p>พืชอาศัย</p> <p>ข้าว ข้าวสาลี ข้าวโอ๊ต ข้าวบาร์เลย์ มิถิลท ป่านดินิน หญ้าข้าวฉาบ หญ้าไซ และหญ้าต่างๆ</p>	<p>การป้องกันกำจัด</p> <p>1) ดูแลแปลงข้าวระยะกล้าหรือหลังหว่านอย่าให้ขาดน้ำ</p> <p>2) เมื่อตรวจพบเพลี้ยไฟตัวเต็มวัย 1-3 ตัวต่อต้นในข้าวอายุ 6-7 วันหลังหว่าน ให้ใช้น้ำพ่นขมยอดข้าวทิ้งไว้ 1-2 วัน และหว่านปุ๋ยเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของต้นข้าว</p> <p>3) ใช้สารกำจัดแมลง 1 ท่อ โคลพริด หรือคาร์บิริด ฟัน เมื่อพบใบข้าวมีวงมากกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ ในระยะข้าวอายุ 10-15 วันหลังหว่าน</p>	<p>- เกษตรกรต้องหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดของโรครุใหม่ ให้ปฏิบัติตนค้แนะนำของกรมการข้าว</p>

ลักษณะ	ลักษณะการทำลาย	คำแนะนำในการป้องกันกำจัด	หมายเหตุ
<p></p> <p>เพลี้ยกระโดดหลังขาว (whitebacked planthopper, WBPH) ชื่อวิทยาศาสตร์ :Sogatella furcifera (Horvath) วงศ์ : Delphacidae อันดับ : Homoptera</p> <p>เพลี้ยกระโดดหลังขาว เป็นแมลงจำพวกปากดูด ตัวเต็มวัยคล้ายกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล แต่ปีกมีจุดดำที่กลางและปลายปีก และมีแถบสีขาวตรงส่วนอก ระหว่างฐานปีกทั้งสอง มีสีน้ำตาลถึงสีดำ ส่วนอกระหว่างฐานปีกทั้งสอง มีทั้งชนิดปีกสั้นและปีกยาว เพศผู้พบเฉพาะชนิดปีกยาว ลำตัวยาวประมาณ 2.5 มิลลิเมตร เพศเมีย ยาวประมาณ 3 มิลลิเมตร</p>	<p> </p> <p>ตัวเต็มวัยเพลี้ยกระโดดหลังขาว Sogatella furcifera (Horvath)</p> <p>ลักษณะการทำลาย</p> <p>เพลี้ยกระโดดหลังขาวตัวเต็มวัยเข้ามาในแปลงข้าวช่วง 30 วัน หลังปลูก โดยจะอาศัยอยู่บริเวณโคนต้นข้าว ใน 1 ฤดูปลูกสามารถเจริญเติบโตขยายพันธุ์ได้น้อยกว่าเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ดังนั้นในนาข้าวที่พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตั้งแต่ระยะกล้า จึงมักจะพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวจำนวนมากหรืออาจจะไม่พบเลยและชอบดูดกินน้ำเลี้ยงบนข้าวต้นอ่อน และขยายพันธุ์เป็นพวกปีกยาว จากนั้นจะอพยพออกจากแปลงข้าวก่อนที่ข้าวจะออกดอก กับดักแสงไฟสามารถดักจับตัวเต็มวัยได้เป็นจำนวนมาก เพลี้ยกระโดดหลังขาว เป็นแมลงประจำท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบนมากกว่าภาคกลาง เนื่องจากสภาพการทำนาเป็นแบบนาดำและนาข้าวอาศัยน้ำฝนส่วนใหญ่ ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของเพลี้ยกระโดดหลังขาว จะดูดกินน้ำเลี้ยงจากโคนกอข้าว ต้นข้าวที่ถูกทำลายใบมีสีเหลืองส้ม ซึ่งต่างจากต้นข้าวที่ถูกเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทำลายจะแสดงอาการใบสีน้ำตาลแห้ง เมื่อมีประชากรแมลงหนาแน่น ต้นข้าวอาจถูกทำลายจนเหี่ยวและแห้งตายในที่สุดการระบาดก่อนข้างกระจ่ายระบาดเป็นพื้นที่ซึ่งแตกต่างจาก</p>	<p>การป้องกันกำจัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี 60 ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 กข31 กข37 และชมพู 60 โดยปลูกสลับกับน้อย 2 พันธุ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เพลี้ยกระโดดหลังขาวปรับตัวทำลายข้าวพันธุ์ต้านทานได้เร็ว 2) เมื่อตรวจพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวมากกว่า 1 ตัวต่อต้น ให้ไขน้ำออกจากแปลงนาและปฏิบัติเช่นเดียวกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 3) ปลูกข้าว โดยใช้วิธีปักดำหรือโยนกล้า หากปลูกโดยวิธีหว่าน ให้ใช้เมล็ดพันธุ์ปลูกไม่เกิน 20 กิโลกรัมต่อไร่ 4) ไม่ใช้สารอะบาเม็กติน เนื่องจากมีฤทธิ์แรงต่อศัตรูธรรมชาติ ก่อให้เกิดพิษต่อสัตว์น้ำและมลพิษของสภาพแวดล้อมในนา 5) ไม่ใช้สารที่ทำลายให้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลระบาดเพิ่มขึ้น 6) ไม่พ่นน้ำในนาตลอดเวลา ควรปล่อยให้ระดับน้ำมีพอตินเปียก เพื่อให้ทำลายให้สภาพนิเวศในข้าวไม่เหมาะสมต่อการขยายพันธุ์ของเพลี้ยกระโดดหลังขาว และยังทำลายให้พวกมดในนาสามารถขึ้นมากัดกินตัวอ่อนเพลี้ยกระโดดหลังขาวได้อีกทางหนึ่ง 	<p>หมายเหตุ</p> <p>- เกษตรกรแต่ละพื้นที่ควรหมั่นสำรวจแปลงนา เพื่อป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาว หากพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวจำนวน 1 ตัวต่อต้น (ในนาหว่าน) หรือจำนวน 10 ตัวต่อกอ (ในนาปักดำ) ซึ่งสูงกว่าระดับเศรษฐกิจ ให้ดำเนินการป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของกรมการข้าว</p>